

3—7 februari

Debatter m. m.

Fredagen den 3 februari

	Sid.
Svar på interpellation av herr Senander ang. sjövärdighets- och sjö- säkerhetsföreskrifterna	3
Interpellation av herr Björkänge ang. garantilånen för skördeskador ..	6

Tisdagen den 7 februari

Svar på fråga av herr Gustafson i Göteborg ang. viss formulering i årets deklara tionsblankett	9
Remiss av motioner ang. upplåtande av kyrka för annat ändamål än gudstjänst	11
Interpellationer av:	
herr Lundberg ang. frågan om riksdagsledamots immunitet	11
herr Nilsson i Östersund ang. ändrade grunder för statsbidrag till skolmältider	13
herr Andersson i Storfors ang. sommarstugeägares rättsställning	14
herr Hedin ang. anstånd med avlämnande av självdeklaration	15

Fredagen den 3 februari

Kl. 16.00

På grund av förfall för sekreteraren tjänstgjorde undertecknad vid protokollet.

§ 1

Justerades protokollen för den 26 nästlidne januari.

§ 2

Svar på interpellation ang. sjövärdighets- och sjösäkerhetsföreskrifterna

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för handelsdepartementet, herr statsrådet LANGE, som yttrade:

Herr talman! Med anledning av den sjöolycka, som under prämbogsering inträffade i Gryts skärgård den 12 januari i år, varvid bogserbåten Torsvik I gick under med sin besättning på sex man, har herr Senander frågat mig, om jag anser att denna katastrof blottat brister i gällande sjövärdighets- och sjöfartssäkerhetsföreskrifter samt — om så skulle vara fallet — vilka åtgärder som kan väntas för att avhjälpa bristerna.

Med anledning av interpellationen vill jag till en början erinra om att olika bestämmelser om fartygs byggnad och utrustning gäller för bogserbåtar — liksom för andra fartyg — alltefter den fart, i vilken fartyget är avsett att nyttjas. Det kan därvid vara fråga om inre fart, kustfart (d. v. s. fart utomskärs på ett avstånd av högst 15 distansminuter från skyddat vattenområde), östersjöfart och även vidsträcktare fart. Därjämte är bestämmelserna olika utformade alltefter fartygens storlek.

Den förolyckade bogserbåten, som var byggd år 1900, var avsedd för kustfart och hade en bruttodräktighet av ca 68 ton.

Enligt lagen om tillsyn å fartyg skall sjövärdighetsbesiktning med vissa tidsmellanrum verkställas på passagerarfartyg och å andra fartyg om minst 100 bruttoton. Sjöfartsstyrelsen äger dock för visst fall, där särskild anledning anses föreligga, förordna om sjövärdighetsbesiktning på fartyg, som eljest inte skulle ha undergått sådan besiktning. Fartygsinspektionen äger vidare rätt att, närhelst så anses påkallat och lämpligt, inspektera fartyg för att utröna, huruvida det är i behörigt skick.

Torsvik I hade således en sådan storlek, att den inte var underkastad bestämmelsen om regelbunden sjövärdighetsbesiktning. Fartygsinspektionen hade emellertid under de senaste åren inspekterat fartyget upprepade gånger. Enligt tillsynsmyndighetens bedömande framkom det vid dessa inspektioner inte några brister som var av beskaffenhet att de påkallade förordnande om sjövärdighetsbesiktning. Den sista inspektionen av fartyget företogs under hösten 1960. Enligt de vid denna förättning upprättade rapporterna, dagtecknade den 22 december 1960, förklarades emellertid fartyget inte vara i behörigt skick för kustfart. Enligt meddelande samma dag till fartygets befälhavare var gällande föreskrifter icke iakttagna i vissa närmare angivna avseenden. Bristerna skulle jämlikt åläggande i meddelandet avhjälpas omedelbart, d. v. s. innan fartyget ånyo fick nyttjas i kustfart. Föreläggandet hindrade icke nyttjande av fartyget i inre fart. Jag vill i detta sammanhang tillägga, att gällande bestämmelser i ett dylikt fall icke förpliktar redaren eller befälhavaren att anmäla fartyget till förnyad inspektion för kontroll av huruvida påtalade brister avhjälpes. Far-

Svar på interpellation ang. sjövärdighets- och sjösäkerhetsföreskrifterna

tygsinspektionen utövar dock i efterhand sådan kontroll.

Omständigheterna kring katastrofen med Torsvik I är ännu ej klarlagda. Sannolikt kan säkrare underlag för bedömningen av olycksorsaken framkomma vid ett blivande sjöförhör i anledning av olyckan. Det ligger i sakens natur, att sjöfartsstyrelsen kommer att följa ärendet om katastrofen med särskild uppmärksamhet, och jag utgår från att styrelsen kommer att delge mig resultatet av sjöförhöret och sina bedömanden i anledning därav samt därvid framlägga de förslag som eventuellt kan anses erforderliga. Jag vill även erinra om att en utredning rörande översyn av bestämmelserna om tillsyn å fartyg sedan flera år pågår genom särskilda sakkunniga. De sakkunniga har uppgett, att deras utredning beräknas bli slutförd i år. Enligt vad jag inhämtat överväges bl. a. särskilt behovet av skärpt tillsyn å äldre fartyg. Det är i hög grad angeläget, att varje ytterligare fördröjning av utredningsarbetet undvikas. Jag räknar därför med att inom en nära framtid få tillfälle att pröva frågan om de åtgärder, som för att minska riskerna för fartygsolyckor kan vara påkallade beträffande inspektions- och kontrollverksamheten och därmed sammanhängande förhållanden.

Vad angår herr Senanders fråga, om det kan anses vara tillrådligt att bogserbåtar av så hög ålder som den Torsvik I hade tillåts att vintertid gå utomskärs vid längre bogseringar, har denna nära samband med de mera allmänna spörsmålen om åtgärder för att förebygga nedisning och om ett fartygs stabilitet och bärighet. Jag kan för dagen icke göra annat uttalande än att hela detta problemkomplex sedan några år är föremål för sjöfartsstyrelsens särskilda uppmärksamhet och åtgärder.

Beträffande den i interpellationen berörda frågan om smärre fartygs utrustning för alarmering vid nödtillfällen förhåller det sig så, att lastfartyg under

500 bruttoton enligt svenska och internationella bestämmelser för närvarande inte är skyldiga att vara utrustade med radioanläggning av något slag. Enligt den nya internationella sjöfartssäkerhetskonventionen av år 1960 skall denna gräns sänkas till 300 bruttoton. Huruvida vid den fortsatta behandlingen av frågan om en svensk ratificering av konventionen en ytterligare sänkning av denna gräns kan få aktualitet för svenska fartyg kan jag för dagen inte uttala mig om. Vad angår den av herr Senander önskad utvidgningen av systemet med Dianasändare bör framhållas, att sjöfartsstyrelsen beslutat att utrusta tills vidare fem bemannade fyrar med permanenta mottagare för signaler från Dianasändare. Kommer sändare av denna typ att vinna utbredning hos de sjöfarande och erfarenheterna i övrigt av systemet att visa sig tillfredsställande torde ett större antal fyrar runt kusten komma att förses med mottagare.

Med det anförda anser jag ha besvarat herr Senanders interpellation.

Härpå anförde

Herr SENANDER (k):

Herr talman! Jag ber att få framföra mitt tack till statsrådet och chefen för handelsdepartementet för svaret på min interpellation. Jag bedömer svaret som positivt, och min förhoppning är att de pågående utredningarna för att höja sjösäkerheten snarast möjligt skall slutföras och ge ett resultat som motsvarar förväntningarna.

Svaret innehåller vissa sensationella uppgifter rörande det aktuella fallet. I min interpellation förklarade jag, att man inte utan vidare kunde godtaga nedisningsteorien som enda förklaringen till den fruktansvärda katastrofen. Fartygsinspektionen har, enligt vad som synes framgå av interpellationssvaret, tydligen haft vissa tvivel om den åldriga bogserbåtens sjövärdighet. Vad

Svar på interpellation ang. sjövärdighets- och sjösäkerhetsföreskrifterna

som därvid yppats utsluter inte att även andra förklaringar än nedisning kan tänkas. Det uppges nämligen att fartygsinspektionen upprepade gånger under de senaste åren inspekterat fartyget, och det måste ju ha sin särskilda betydelse. Den sista inspektionen företogs under hösten 1960, och därvid framkom synnerligen anmärkningsvärda ting. Enligt de vid denna inspektion upprättade rapporterna, som daterats så sent som den 22 december förra året — således endast tre veckor innan katastrofen inträffade — förklarades fartyget inte vara i behörigt skick för kustfart. Samma dag meddelades fartygets befälhavare, att gällande föreskrifter i vissa närmare angivna avseenden icke var iakttagna. Samtidigt meddelades åläggande att bristerna skulle avhjälpas omedelbart eller innan fartyget ånyo fick nyttjas i kustfart.

Jag måste hålla handelsministern räkning för att han utan omsvep och i tydliga ordalag blottar dessa förhållanden. Tyvärr lär det vara svårt att sedan fartyget gått under med man och allt få ett otvetydigt svar på frågan, huruvida fartygsinspektionens åläggande har respekterats eller ej. Handelsministern uppger att gällande bestämmelser i ett dylikt fall inte förpliktar redaren eller befälhavaren att anmäla fartyget till förnyad inspektion för kontroll av huruvida påtalade brister avhjulpts.

Här blottas en upprörande brist i sjösäkerhetsföreskrifterna. Men även om redaren inte lagligen kan ställas till ansvar, måste man påfordra en grundlig undersökning för att utröna, om likgiltighet från redarens sida beträffande de av fartygsinspektionen påtalade bristerna förelegat och överträdelse därmed skett av förbudet att gå i kustfart. Även om man inte kan förutsätta, att en eventuell kallsinnighet från rederiets sida i detta avseende varit orsak till katastrofen, innebär den ändå en så upprörande nonchalans för människoliv att den bör, efter vad som konsta-

terats vid en undersökning, offentligen brännmärkas.

Jag tar fasta på handelsministerns uttalande att »det är i hög grad angeläget, att varje ytterligare fördröjning av utredningsarbetet undvikas». Handelsministern syftar därvid på sakkunnigutredningen rörande översyn av bestämmelserna om tillsyn å fartyg, varvid frågan om skärpt tillsyn å äldre fartyg särskilt överväges. Utredningen, som har pågått i flera år, beräknas bli färdig innevarande år. Jag instämmer livligt i handelsministerns förklaring. Det ligger verklig fara i dröjsmål med denna sak.

Titan- och Torsvikskatastroferna är alarmsignaler, som visar på behovet av skärpta säkerhetsbestämmelser, kanske i första rummet för det mindre tonnage. Naturligtvis kan inte olyckor av detta slag helt undvikas, men särskilt Torsvikskatastrofen fäster uppmärksamheten vid behovet av att rederiernas förpliktelser och ansvar för sina anställdas liv och säkerhet uttryckligen fastställas i lag.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 3

Föredrogos var efter annan följande Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och remitterades därvid

till bevillningsutskottet propositionen nr 11, med förslag till förordning om försäljning av obeskattade varor på tullflygplats; samt

till behandling av lagutskott propositionerna:

nr 28, med förslag till lag om ändring i skattestrafflagen den 11 juni 1943 (nr 313), och

nr 29, med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 21 december 1949 (nr 655) med särskilda bestämmelser om utskrivning från sinnessjukhus.

Interpellation ang. garantilånen för skördeskador

§ 4

Föredrogs och lades till handlingarna Kungl. Maj:ts på bordet liggande skrivelse nr 30, med redogörelse för behandlingen hos Kungl. Maj:t av riksdagens skrivelser.

§ 5

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 32, med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete.

§ 6

Föredrogs var efter annan och remitterades till behandling av lagutskott de å bordet vilande motionerna nr 640—642.

§ 7

Föredrogs den av herr *Lindahl* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet angående Aktiebolaget Tiptjänsts omsättning.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 8

Föredrogs herr *Rimmerfors'* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till hans excellens herr ministern för utrikes ärendena angående åtgärder till skydd för missionärer och andra svenska civilpersoner i Kongo.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 9

Föredrogs den av herr *Carlsson* i Huskvarna vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa

interpellation till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående beskattningen av folkpensionärens arbetsinkomster.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 10

Föredrogs herr *Eliassons* i Sundborn vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet angående tillsättande av en parlamentarisk försvarsutredning.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 11

Föredrogs den av fru *Kristensson* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till hans excellens herr statsministern angående tillämpningen av remissinstitutet.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 12

Interpellation ang. garantilånen för skördeskador

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr **BJÖRKÄNGE** (cp), som anförde:
Herr talman! Riksdagen beslutade vid höstsessionen i fjol, att statliga garantier skulle få lämnas intill ett sammanlagt belopp av 25 miljoner kronor för skördeskadelån, som upptagits på den allmänna marknaden. Sådan garanti får enligt Kungl. Maj:ts kungörelse i ärendet lämnas endast åt den, som gjort vad på honom ankommit för att motverka skördeskadorna och deras följder samt bedöms kunna med hjälp av kreditstödet fortsätta sin näring. Från den pågående prövningen av ansökningarna om lånegarantier får man emellertid det in-

Interpellation ang. garantilånen för skördeskador

trycket, att på vissa håll många jordbrukare och trädgårdsodlare, som är i verkligt behov av skördeskadelån för att kunna fortsätta med näringen, inte kan få det erforderliga kreditstödet till följd av en restriktiv tillämpning av bestämmelserna.

I riksdagsdebatten i höstas om skördeskadelånen anförde jordbruksministern i fråga om möjligheten att i undantagsfall medge lånegaranti för högre belopp än 20 000 kronor, »att det är självklart, att handläggning av sådana ömtåliga ärenden kan bli olika i olika nämnder, om man inte får en samlad bedömning av de ömmande undantagsfallen, där man går utöver de 20 000 kronorna». Man torde ha anledning att befara, att en sådan olikhet i bedömningen framträder i behandlingen av ansökningarna även i andra väsentliga avseenden.

Framför allt synes kravet på säkerhet för garantien vara föremål för olika bedömning. Enligt riksdagsbeslutet och kungörelsen skall lånegaranti beviljas endast om sökanden för garantien ställer säkerhet, som finnes tillfredsställande ur det allmännas synpunkt. I en del lantbruksnämnder synes inteckningar, som uppgår till eller t. o. m. överstiger taxeringsvärdet, godtagas som tillfredsställande säkerheter, medan i andra lantbruksnämnder krav ställs på säkerheter i betydligt bättre och förmånligare läge. Särskilt beträffande inventarieinteckningar torde bedömningen variera. En del lantbruksnämnder godtager — såvitt mig är bekant — inventarieinteckningar som säkerheter, medan andra synes tillämpa den bedömningen, att sådana inteckningar regelmässigt icke kan accepteras som säkerheter, icke ens då de innefattar kreatursbesättningen. Det sistnämnda synes mig anmärkningsvärt med hänsyn till att inteckning i jordbruksinventarier upptagits som en form av lånesäkerhet på det av lantbruksstyrelsen uppgjorda formuläret för ansökan.

Lånegaranti skall — såsom framhållits — icke kunna komma i fråga, om sökandens ekonomi befinnes vara så svag, att lån endast skulle uppskjuta ett frånträdande av jordbruket. I och för sig bör det ju vara självklart, att lån icke bör utgå, om syftet med detsamma befinnes icke kunna uppnås. Bedömningen härav i de individuella fallen är naturligtvis vanskelig och kan lända till olika resultat i olika lantbruksnämnder. Enligt min mening bör härvid särskild hänsyn tagas till om sökandens ekonomiska svårigheter föranletts av under flera år upprepade skördeskador. Om så är fallet bör det kunna förväntas, att kommande normala skördeår ger förutsättningar för återbetalning av lånet.

Enligt vad mig är bekant har i varje fall i vissa lantbruksnämnder ett anmärkningsvärt stort antal garantiansökningar avslagits eller bordlagts. Anledningen synes i huvudsak ha varit, dels att sökandens ekonomi bedömts som alltför svag för fortsatt upprätthållande av jordbruket, dels att erbjuden lånesäkerhet ansetts otillfredsställande ur det allmännas synpunkt. Såsom framhållits torde emellertid de tillämpade bedömningsgrunderna vara olika hos olika lantbruksnämnder. Det finns enligt min mening skäl för uppfattningen, att restriktiviteten i tillämpningen på vissa håll varit så hård, att syftet med den statliga garantiverksamheten hotar att förfelas. Det framstår som angeläget, att såvitt möjligt enhetliga bedömningsgrunder tillämpas över hela landet och att härvid bedömningen blir så generös, att syftet med de statliga garantierna verkligen kan uppnås på ett tillfredsställande sätt. För ett klargörande av läget ur dessa synpunkter skulle det vara av värde, om jordbruksministern efter undersökning ville lämna en redogörelse för i vilken utsträckning lånegarantiansökningar avslagits eller bordlagts i olika län samt för orsakerna härtill. På grundval av ett sådant material bör det vara möjligt att uppnå

Interpellation ang. garantilånen för skördeskador

enhetlighet i tillämpningen och att generellt medge en sådan generositet i bedömningen, att alla de, som behöver skördeskadelån för fortsatt upprätthållande av jordbruket och vid normala skördeår kan förutsättas kunna återbetala lånen, också kan få sådana lån. Vid en sådan bedömning bör enligt min mening inventarieinteckningar godtagas som tillfredsställande lånesäkerheter.

Med anledning av vad jag här har anfört får jag anhålla om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet ställa följande frågor:

1. Vill herr statsrådet efter undersökning lämna kammaren en redogörelse för i vilken utsträckning ansökningar om statlig garanti för skördeskadelån avslagits eller bordlagts av de olika lantbruksnämnderna samt för de skäl som angivits härför?

2. Är herr statsrådet beredd att på grundval av ett sådant material vidta åtgärder i syfte att uppnå en såvitt möjligt enhetlig tillämpning över hela landet och härvid söka möjliggöra en sådan generositet i bedömningen, att alla jordbrukare och trädgårdsodlare, som behöver skördeskadelån för upprätthållande av näringen och vid normala skördeår kan förutsättas kunna återbetala lånen, också kan få sådana lån, särskilt med beaktande av att inventarieinteckningar regelmässigt bör kunna godtagas som tillfredsställande lånesäkerheter?

Denna anhållan bordlades.

§ 13

Till bordläggning anmäldes konstitutionsutskottets memorial nr 1, i anledning av första kammarens remiss av motionen nr 111 av herrar Einar Persson och Birger Andersson angående upplåtande av kyrka för annat ändamål än gudstjänst samt andra kammarens remiss av den likalydande motionen nr 139 av herr Persson i Tandö.

§ 14

Anmäldes och godkändes riksdagens kanslis förslag

dels till riksdagens skrivelse, nr 16, till Konungen, angående val av medlemmar och suppleanter i Nordiska rådet;

dels ock till riksdagens förordnanden:

nr 17, för herr Axel Strand att vara medlem i Nordiska rådet;

nr 18, för herr Rickard Sandler att vara medlem i Nordiska rådet;

nr 19, för herr Birger Andersson att vara medlem i Nordiska rådet;

nr 20, för herr Hugo Osvald att vara medlem i Nordiska rådet;

nr 21, för herr Anselm Gillström att vara medlem i Nordiska rådet;

nr 22, för herr Knut Ewerlöf att vara medlem i Nordiska rådet;

nr 23, för herr John Ericsson att vara medlem i Nordiska rådet;

nr 24, för herr Sven Sundin att vara medlem i Nordiska rådet;

nr 25, för herr Birger Lundström att vara medlem i Nordiska rådet;

nr 26, för herr Bertil Ohlin att vara medlem i Nordiska rådet;

nr 27, för herr Lars Eliasson i Sundborn att vara medlem i Nordiska rådet;

nr 28, för herr Sigfrid Jonsson i Strömsund att vara medlem i Nordiska rådet;

nr 29, för fru Sigrid Ekendahl att vara medlem i Nordiska rådet;

nr 30, för herr Hans Gustafsson i Stockholm att vara medlem i Nordiska rådet;

nr 31, för herr Leif Cassel att vara medlem i Nordiska rådet;

nr 32, för herr Gunnar Helén att vara medlem i Nordiska rådet;

nr 33, för herr Axel Johannes Andersson att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr 34, för herr Emil Ahlkvist att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr 35, för herr Georg Pettersson att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr 36, för herr Arne Geijer att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr 37, för fröken Ebon Andersson att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr 38, för fröken Dagmar Ranmark att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr 39, för fru Ingrid Segerstedt Wiberg att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr 40, för herr Fridolf Thapper att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr 41, för fru Ingrid Gärde Widemar att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr 42, för herr Jan-Ivan Nilsson i Tvärålund att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr 43, för herr Arvid Andersson i Ryggestad att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr 44, för herr Jean Braconier att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr 45, för herr Sven Mellqvist att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr 46, för herr Henning Gustafsson i Skellefteå att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr 47, för herr Stig Alemyr att vara suppleant i Nordiska rådet; och

nr 48, för herr Einar Gustafsson i Kårby att vara suppleant i Nordiska rådet.

§ 15

Tillkännagavs, att Kungl. Maj:ts proposition nr 33, angående fortsatt disposition av visst äldre reservationsanslag, avseende justitiedepartementets verksamhetsområde, överlämnats till kamraren.

Denna proposition bordlades.

§ 16

Anmälades följande till herr talmanen under sammanträdet avlämnade motioner:

nr 643, av herr *Engkvist m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 8, med förslag till ny ölförsäljningsföreläggning, m. m., och

nr 644, av herr *Rimmerfors m. fl.*, liksom i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 8.

Dessa motioner bordlades.

§ 17

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 16.18.

In fidem

Ake Gustafsson

Tisdagen den 7 februari

Kl. 16.00

§ 1

Justerades protokollet för den 31 nästlidne januari.

§ 2

Svar på fråga ang. viss formulering i årets deklara-tionsblankett

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet STRÅNG, som yttrade:

Herr talman! Herr Gustafson i Göteborg har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidtaga för att hindra att en otydlig formulering i årets deklara-tionsblankett kan ge anledning till att de, som haft pengar på premiesparkonton, deklarerar för hög inkomst och därige-

**Svar på fråga ang. viss formulering i årets deklara-
tionsblankett**

nom antingen får betala för hög skatt eller förorsakar tidskrävande extraarbete för taxeringsmyndigheterna.

Den åsyftade formuleringen har inte angivits närmare, men jag antar att herr Gustafson avser den rad i förmögenhetsbilagan där det står att såväl upplupen ränta som gottskriven sparpremie skall redovisas. Även om missförstånd kan uppstå tror jag att riskerna härför är små. Att sparpremien är fri från inkomstskatt torde vara allmänt bekant bland kontoinnehavarna. Det var ju den skattefria sparpremien som förmådde dem att sätta in pengar på premiesparkonto och att inte ta ut pengarna. Motböckerna för premiesparkonton torde, enligt vad jag inhämtat, i regel innehålla erinran om skattefriheten. Vidare har flera banker i cirkulärskrivelser till kontoinnehavarna strax före årsskiftet påmint om samma sak.

Skulle någon felaktigt deklarerat sparpremien som inkomst, är felet lätt att upptäcka och korrigeras vid deklara-
tionsgranskningen.

Herr Gustafsons fråga framställdes den 27 januari i år, alltså vid en tidpunkt då deklara-
tionsblanketterna sedan länge var färdigtryckta och många skattskyldiga redan lämnat in sina deklara-
tioner. Det var därför för sent att ändra blanketten. Vid nästa års taxering blir frågan över huvud inte aktuell.

Av det sagda torde framgå att någon särskild åtgärd på området inte är påkallad.

Härefter anförde

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret på min fråga.

Den framställdes därför att årets deklara-
tionsblankett är klart missvisande på en punkt. Det gäller alla dem som haft pengar insatta på premiesparkonto. När de nu skall deklarerat för dessa premiesparkonton, läser de på

blanketten: »Premiesparkonto (såväl upplupen ränta som gottskriven sparpremie skall medräknas).» Till höger om denna upplysning finns två kolumner, varav den ena avser inkomst av ränta och utdelning och den andra avser kapitalbehållningen. Var och en som läser detta måste få intrycket, att såväl räntan som sparpremien skall medräknas i *båda* kolumnerna. Gör man det, så deklarerar man för hög inkomst och får betala för mycket i skatt.

Finansministern erkänner nu i sitt svar, att det kan uppstå missförstånd. Men finansministern tröstar sig med att folk vet om att denna sparpremie inte är skattepliktig. Han hänvisar dessutom till att detta står angivet i motböckerna.

Det är klart att folk, när de satte in pengar på premiesparkonto 1955 och 1956, lockades av vetskapen om att det gällde en skattefri premie. Men när de nu fem till sex år senare skall deklarerat, finner de att på blanketten står angivet att de skall ta upp såväl ränta som gottskriven sparpremie. Då måste de komma att tro, att den uppgift, som finns på blanketten de helt nyligen fått, är den riktiga. Om sedan motboken, som banken lämnat ut, innehåller någon anvisning med fin stil, så tror jag att de läser den lika litet som de läser alla andra anvisningar med fin stil i motboken.

En anledning till att de får denna missuppfattning är att när det gäller allmänna avdrag så står det — i den mån avdraget inte får göras i båda kolumnerna — antingen ett streck i den ena kolumnen eller en upplysning att avdrag i vissa fall bara kan utnyttjas för ena kolumnen. När det däremot är risk för att den skattskyldige skall deklarerat för hög inkomst och betala för mycket skatt, då finns det ingen sådan anvisning.

Nu säger statsrådet vidare att det vid deklara-
tionsgranskningen är lätt att upptäcka, om vederbörande har upptagit för hög inkomst. Ja, man får väl förut-

**Remiss av motioner ang. upplåtande av kyrka för annat ändamål än gudstjänst —
Interpellation ang. frågan om riksdagsledamots immunitet**

sätta att taxeringsnämnderna kommer att se efter, om inkomstkolumnen upptar för högt belopp, men detta kommer i varje fall att förorsaka extra besvär för taxeringsnämnderna. Det var ju inte så få människor, som satte in pengar på premiesparkonton.

Finansministern verkar, herr talman, inte särskilt intresserad av att sprida upplysning på detta område. Jag hoppas emellertid att vad som nu förekommit under denna debatt skall klargöra för alla dem, som haft pengar insatta på premiesparkonton, att *sparpremie inte är skattepliktig inkomst*.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 3

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition nr 33, angående fortsatt disposition av visst äldre reservationsanslag, avseende justitiedepartementets verksamhetsområde.

§ 4

Föredrogs var efter annan och remitterades till bevillningsutskottet de på bordet liggande motionerna nr 643 och 644.

§ 5

Remiss av motioner ang. upplåtande av kyrka för annat ändamål än gudstjänst

Föredrogs konstitutionsutskottets memorial nr 1, i anledning av första kammarens remiss av motionen nr 111 av herrar Einar Persson och Birger Andersson angående upplåtande av kyrka för annat ändamål än gudstjänst samt andra kammarens remiss av den likalydande motionen nr 139 av herr Persson i Tandö.

Efter föredragning av utskottets i memorialet gjorda anmälan yttrade

Herr LUNDBERG (s):

Herr talman! I de likalydande motio-

nerna nr I:111 och II:139 har hemställts »att riksdagen måtte besluta att upplåtelse av kyrka för annat ändamål än gudstjänst överlåtes på församlingens kyrkoråd samt att vederbörande riksdagsutskott måtte utarbeta härför erforderlig lagtext».

Frågan om upplåtande av kyrka för annat ändamål än gudstjänst upptogs till behandling i samband med förarbetena till den lag om församlingsstyrelse, varom proposition avses skola föreläggas riksdagen under innevarande vårsession. Vid inom ecklesiastikdepartementet företagen prövning har detta spörsmål emellertid befunnits vara av kyrkolags natur, och det kommer därför icke att upptagas i den nu under utarbetande varande propositionen utan först i ett senare sammanhang. Sedan konstitutionsutskottet genom sitt memorial nr 1 återlämnat de i ämnet väckta motionerna, får jag hemställa att kammaren måtte besluta lägga memorialet till handlingarna och hänvisa motionen II:139 till behandling av lagutskott.

Vidare anfördes ej.

Vad herr Lundberg sålunda hemställt bifölls.

§ 6

Föredrogs den av herr Björkänge vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet angående garantilånen för skördeskador.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 7

Interpellation ang. frågan om riksdagsledamots immunitet

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr LUNDBERG (s), som anförde:

Interpellation ang. frågan om riksdagsledamots immunitet

Herr talman! Regeringsformens § 110 har av statsvetare ansetts vara ett verkligt skydd för att riksdagens ledamöter skall kunna tala fritt i riksdagsarbetet utan att i oträngt mål behöva riskera åtal eller skadeståndstalan vare sig från det allmännas eller från enskildas sida. I en demokrati måste detta grundskydd för en riksdagsman vara både en förutsättning och en nödvändighet för att han skall kunna fylla sin arbetsuppgift att granska, pröva, reformera, kritisera och ta de initiativ ett dynamiskt samhälle förutsätter. En motsatt tolkning av grundlagen kan innebära att om någon så vill kan denne direkt hindra riksdagsledamoten från att utöva sitt riksdagsuppdrag genom att tvinga honom till att syssla med ett tidsödande och dyrt rättsförfarande. Detta måste strida mot det samhällsintresse riksdagsledamoten i grundlagens anda och bokstav av valmanskåren är satt att handha och företräda.

Utvecklingen går även i rask takt hän mot att samhällets såväl som enskildas intressen och funktioner i allt större omfattning handhas av anställda tjänste- och ämbetsmän. Åt denna utveckling synes inget vara att göra. Men detta medför att det blir än mera angeläget för riksdagen att kunna hävda och bevara sin suveränitet och behålla en arbetsform där ledamöterna fritt kan utöva sitt arbete enligt de regler riksdagen genom sina talmän själv prövar och bestämmer i enlighet med tolkning av grundlagens bokstav och anda. Ett annat förfarande kan innebära risk för att riksdagen i vitala frågor och intressen kan bli en nullitet och komma i beroendeställning till dem riksdagen måste anse underordnade densamma.

Ett aktuellt rättsfall angående lagförklaring av § 110 regeringsformen har medfört att riksdagen snarast möjligt, om ändring skall kunna vinnas, måste aktualisera frågan om att själv pröva tolkningen av dess lagförklaring till nämnda paragraf. I motion till 1960 års

riksdag aktualiserades denna fråga, men konstitutionsutskottet bordlade frågan till höstriksdagen i avvaktan på högsta domstolens beslut. Högsta domstolens lagförklaring kom den 5 december, och på grund av tidsnöd avgav utskottet sitt utlåtande redan den 7 december 1960. Detta i sin tur medförde att riksdagen även av tidsnöd icke kunde ge frågan den ingående behandling man kunde förväntat i en för riksdagens arbete så väsentlig fråga. Om högsta domstolens lagförklaring skall kunna ändras av riksdagen utan tidsspillan, måste riksdagen under 1961 få ta ställning till denna fråga, annars kommer det att dröja fram till 1965.

I det aktuella fallet innebär lagförklaringen att den berörda ledamoten tvingas att ägna huvuddelen av sin tid och sitt intresse åt ett rättsförfarande, som han i enlighet med statsvetarnas deklARATIONER måste anse vara uteslutet, samtidigt som han åsamkas ekonomisk skada av stor omfattning. Även om riksdagen måtte anse det som en självklar sak att hålla ledamoten ekonomiskt skadeslös i föreliggande fall, kan detta icke förringa den skada ledamoten och hans valmanskår åsamkas genom att han hindras från att på det sätt grundlagen även förutsätter utöva sitt riksdagsarbete. Under dessa förhållanden är det angeläget att Kungl. Maj:t medverkar till att årets riksdag genom proposition ges tillfälle till att rätta till vad som brustit i denna fråga.

Högsta domstolens handläggning av frågan om tolkning av § 110 regeringsformen kan icke uppfattas som dom utan endast som en lagförklaring som gäller till dess att riksdagen fattat beslut i frågan. Grundlagsskrivarna har enligt beskrivning i bokverket Sveriges Riksdag bl. a. framhållit, att en högsta domstolens lagförklaring skall tillämpas i enlighet med vad högsta domstolen dekretat, men grundlagsstiftaren har velat betrakta förklaringen såsom i viss mån ofullbordad såsom saknande

Interpellation ang. ändrade grunder för statsbidrag till skolmåltider

riksdagens samtycke. »Därför är den icke med hänsyn till sitt upphävande likställd med vanlig förklaring. En dylik kan icke till sin verkan hävas annat än genom en ny lagstiftningsakt, tillkommen genom samfällt beslut av konung och riksdag. Högsta domstolens lagförklaring försättes däremot ur kraft genom beslut av riksdagen ensam. Den är visserligen icke provisorisk i den meningen, att den eo ipso förlorar sin giltighet, om ej riksdagens godkännande inom viss tid följer, men det står riksdagen fritt att utan någon medverkan från konungens sida annullera densamma.» Grundlagen förutsätter att förklaringen kan ogillas av »först därefter sammanträdande riksdag».

Av denna framställning torde framgå att riksdagen genom proposition eller genom riksdagens eget initiativ genom konstitutionsutskottet kan upphäva högsta domstolens lagförklaring. För enskild riksdagsman återstår f. n. endast möjligheten att vid höstriksdagens första sammanträde motionera. Då frågan av olika skäl bör prövas i god tid torde ett initiativ från Kungl. Maj:t i denna fråga hälsas med tillfredsställelse av alla parter.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om andra kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet få framställa följande frågor:

Kan man förvänta att Kungl. Maj:t till årets riksdag kommer att framlägga proposition om att undanröja högsta domstolens lagförklaring och föreslå att riksdagen måtte besluta om att § 110 regeringsformen ges en lagförklaring av det innehållet att den blir ett verkligt grundskydd för att riksdagens ledamöter skall kunna tala fritt i riksdagsarbetet utan att i oträngt mål behöva riskera åtal eller skadestånd vare sig från det allmännas eller från enskildas sida, och kan man förvänta att Kungl. Maj:t i det aktuella fallet kommer att ta ett initiativ för att ledamöten av denna

kammare skall hållas ekonomiskt skadeslös för de kostnader han åsamkats i samband med åtalet?

Denna anhållan bordlades.

§ 8

Interpellation ang. ändrade grunder för statsbidrag till skolmåltider

Herr NILSSON i Östersund (s) erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! När de fria skolmåltiderna infördes, var detta en av de största och betydelsefullaste reformerna inom skolans område. De allra flesta kommuner har också, med hjälp av statsbidrag, infört sådan bespisning, där eleverna på fastställda tider får ett ur näringssynpunkt väl sammansatt måltid om dagen, oftast utan kostnad för föräldrarna. Genom de fria skolmåltiderna avlastas familjerna en del av utbildningskostnaderna, samtidigt som ökade möjligheter ges för husmödrar med barn att ta förvärvsarbete utom hemmet.

Statsbidrag till anordnande av skolmåltider utgår med en viss procent av ett bidragsunderlag. Procentsatsen utgör 0,2 procent för varje tiotal skatteören, varmed kommunens skatteunderlag för redovisningsåret understiger 50 skattekröner per invånare. Många kommuner — även en hel del sådana med hög kommunalskatt — har under senare år överskridit eller kommit i närheten av statsbidragstaket, med påföljd att de får svara för hela eller större delen av kostnaderna för skolbarnsbespisningen. Det har i sådana situationer legat frestande nära till hands för kommunerna att i besparingssyfte inskränka eller avgiftsbelägga måltiderna. Skolöverstyrelsen redovisar också i sin framställning i årets statsverksproposition, att ett flertal kommuner av besparingsskäl upphört med utspisningen på lördagarna. Det är vidare känt att kommuner som mist sitt statsbidrag i något fall beslutat ta ut avgifter för skolmåltiderna eller

Interpellation ang. sommarstugeägares rättsställning

begränsa dessa till vissa kategorier. Risk föreligger alltså att denna värdefulla och i alla läger uppskattade reform genom sådana beslut urholkas och försämras, vilket icke torde ha varit statsmakternas mening från början.

En förbättring av statsbidragsgivningen på detta område synes mig därför påkallad. De sakkunniga för översyn av vissa statsbidrag på skolväsendets område framlade i detta syfte år 1958 ett betänkande »Statsbidrag till anordnande av skolmåltider» (SOU 1958:37). Där föreslogs olika åtgärder för att förstärka de statliga bidragen till skolmåltidsverksamheten. Skolöverstyrelsen har också vid upprepade tillfällen understrukit vikten av att förslag till ändrade statsbidragsbestämmelser förelades riksdagen, vilket emellertid avisats av departementschefen. Det torde dock vara påkallat av ovan angivna skäl, att förslag om förbättrade statsbidrag på detta område snarast bringas under riksdagens prövning.

Med hänvisning till vad som anförts i min interpellation anhåller jag om kammarens tillstånd att få ställa följande frågor till statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet:

Har statsrådet för avsikt att, i anledning av nämnda utredning, förelägga riksdagen förslag till ändrade grunder för statsbidrag till anordnande av skolmåltider?

Om så är fallet, kan statsrådet närmare ange den tidpunkt då förslaget kan väntas föreligga inför riksdagen?

Denna anhållan bordlades.

§ 9

Interpellation ang. sommarstugeägares rättsställning

Ordet lämnades på begäran till

Herr ANDERSSON i Storfors (s), som anförde:

Herr talman! Fritidens betydelse är att den för oss alla skapar möjligheter

till ett stärkande friluftsliv. Många av oss har tagit som mål att om möjligt bygga en sommarstuga vid den svenska öst- eller västkusten eller vid någon svensk insjö. Målet har hägrat, och vi har sökt lämplig tomtmark för att placera vår stuga, där familjen skulle ha möjligheter att leva ett lugnt och stärkande friluftsliv.

Men när det gäller byggande av sommarstugor uppstår emellertid svåra problem, vilket framgår av mottagen skrivelse som härmed citeras:

»Sommaren 1956 fick jag genom bekanta veta att en lantbrukare i närheten av en kuststad hade fått rättighet att hyra ut ett antal tomter för sommarstugebebyggelse vid kanten av ett gårde som tillhörde honom. Vid besök fick jag veta, att en viss tomt ännu ej var uthyrd, och det bestämdes, att den skulle reserveras för min del. Arrendekontraktet undertecknades i början av februari 1957. Kontraktet skulle gälla för en tid av fem år, och årlig arrendesumma var 75 kronor. Jag ville haft det på längre tid men markägaren ville inte, och det var heller inte brukligt för andra sommarstugeägare i trakten. Priset var ungefär det vanliga där, många betalade endast 50 kr., men då var tomten mindre. Området ligger inom stadens byggnadsplaneområde, och det visade sig vara mycket svårt att få byggnadstillstånd. Anledningen var närmast, att markägaren under tidigare år lovat personer sätta upp små byschor utan att byggnadsnämnden fått anvisa plats. Nu ville man först få bort dessa för att kunna planera området, och då borde ägarerna till dessa små sommarstugor i första hand erbjudas de nya tomterna och bygga dem med stugor på ca 50 kvm enligt byggnadsnämndens föreskrifter och att taga bort sina gamla stugor. Därför måste vi 'nyttillkomna' först invänta hur denna fråga skulle lösas. I väntan på att frågan så småningom skulle lösas, betalade jag regelbundet mitt arrende, som ju ej var så stor summa, trots att jag

Interpellation ang. anstånd med avlämnande av självdeklaration

inte kunde använda tomten, som var besädd av markägaren. Jag visste hur svårt det var att hitta annan lämplig tomt och tyckte om läget. Först under andra kvartalet 1959 fick jag tillstånd av länsstyrelsen 'att utan hinder av bestämmelserna i 79 § byggnadsstadgan och i huvudsaklig överensstämmelse med till ärendet hörande ritningar' uppföra stugan. Byggnadslov beviljades påföljande månad. Till saken hörde, att det egentligen rådde byggnadsförbud, enär byggnadsplanen inte var definitivt fastställd — och är det nog inte ännu — därför blev det så omständligt, innan jag fick klara papper. Ritningarna skulle granskas av stadsarkitekten, och jag fick dem omgjorda, stugan måste vara stor, ca 50 kvm, och jag fick inte arrendera mindre än 1 000 kvm. Detta därför att de inte ville ha tätt med småkåkar, som på en del andra ställen. Sedan fick jag inte stugan klar förrän försommaren 1960. Markägaren hade flera gånger antytt för mig, att arrendet var alldeles för lågt, och jag svarade, att jag ju betalt i flera år utan att kunna använda tomten. När jag skulle betala för arrendeåret 1960—1961 meddelade markägaren att nu blir det 300 kr. per år, men jag vägrade betala mer än vad kontraktet föreskrev. Några veckor därefter sade markägaren skriftligt upp kontraktet. Efter kontakt med advokat har denne meddelat mig att jag är helt rättslös. Markägaren kan ålägga mig att riva stugan och avflytta, om han icke får arrendebeloppet, som han behagar taga ut. Till saken hör vidare att markägaren inte ordnar med vägar och dylikt, som den närbelägna staden gör åt sina hyresgäster. Jag har också frågat markägaren vad priset skulle bli vid köp av tomten. För tre år sedan ville han inte ge något bestämt besked men nämnde att andra markägare fått 6 kr. kvm. Jag hade därför väntat mig så där en 8 kr. sommaren 1960, men fick i stället beskedet, att han var villig sälja för 15 kr. per kvm. Genom att staden tvingat mig ta tomten

så stor skulle jag alltså få betala 15 000 kr. bara för marken utan några åtaganden från markägarens sida. Då jag lånat pengar för att bygga, finns ingen möjlighet för mig att betala så högt. Vi kan ju inte få lagfart innan byggnadsplanen är fastställd, men det är ju inget som hindrar att priset är 30 kr. när vi får tillstånd att köpa.»

Av det anförda framgår att sommarstugeägarna i dagens situation befinner sig i ett bekymmersamt läge.

Med hänvisning till det i interpellationen anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få framställa följande frågor:

Har den under fjolåret tillsatta arrendetredningen anmodats att inkomma med delbetänkande gällande sommarstugeägarnas rättsställning?

Är statsrådet beredd att snarast handlägga denna fråga så att rättssäkerhet skapas för sommarstugeägare och likställda?

Denna anhållan bordlades.

§ 10

Interpellation ang. anstånd med avlämnande av självdeklaration

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr HEDIN (h), som yttrade:

Herr talman! Enligt taxeringsförordningen skall självdeklaration avlämnas senast den 15 februari. Den som är skyldig att föra räkenskaper kan dock åtnjuta anstånd till den 31 mars, därest räkenskapsåret gått till ända senare än den 31 oktober året näst före taxeringsåret. Enligt 34 § 2 mom. nämnda förordning kan taxeringsintendenten på ansökan av skattskyldig medge anstånd med avlämnande av självdeklaration om den deklARATIONSSKYLDIGE visar, att i följd av hans förvärvskällors särskilda beskaffenhet eller verksamhetens mera betydande omfattning eller annan omstän-

Interpellation ang. anstånd med avlämnande av självdeklaration

dighet av säregen beskaffenhet hinder möter att avlämna självdeklarationen inom föreskriven tid.

Under årens lopp har upprättandet av deklaration blivit mer och mer komplicerat, och allt fler uppgifter fordras i samband med dess upprättande. Detta har lett till att ett stort antal skattskyldiga inte själva kan upprätta sina deklarationer utan måste anlita bokföringsbyråer och andra sakkunniga på området. Att experter anlitas bör underlätta taxeringsmyndigheternas arbete, då felaktigheterna i deklarationerna härigenom borde bli färre och mindre. Genom den korta tid som står till buds uppstår emellertid en sådan arbetsanhopning för byråerna att det även för dessa kan vara svårt att hinna med att deklarerera på ett helt tillfredsställande sätt. I år torde svårigheterna att inom föreskriven tid hinna med deklarationerna vara ännu större än tidigare med hänsyn till den uppgiftsskyldighet som förelegat beträffande ATP och omsättningskatten.

Som ovan nämnts kan taxeringsintendent på särskild ansökan av deklarationsskyldig bevilja uppskov med avlämnande av deklaration. Att viss restriktivitet måste iakttas vid meddelande av uppskov är uppenbart för att taxeringsmyndigheterna skall ha möjlighet att fullgöra sina uppgifter. Det kan dock ifrågasättas om man behöver vara så återhållsam som nu är fallet på vissa håll. Ett generösare beviljande av uppskov är enligt min mening möjligt utan att detta skulle ogynnsamt påverka taxeringsmyndigheternas verksamhet.

Åberopande det anförda får jag anhålla om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för finansdepartementet få ställa följande fråga:

Vill herr statsrådet medverka till att till taxeringsintendenterna utfärdas rekommendationen att inkomna ansökningar om anstånd med avlämnande av självdeklaration inte måtte behandlas alltför restriktivt?

Denna anhållan bordlades.

§ 11

Tillkännagavs, att Kungl. Maj:ts proposition nr 35, med förslag till viss ändring av lagen om fiskevårdsområden, överlämnats till kammaren.

Denna proposition bordlades.

§ 12

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökan:

Till Riksdagens andra kammare

Undertecknad anhåller härmed om ledighet från riksdagsarbetet tiden 7/2—16/2 för enskilda angelägenheter ordnande.

Askersund den 5 februari 1961

M. Berglund

Denna anhållan bifölls.

§ 13

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 16.14.

In fidem
Sune K. Johansson